

Archeologický výzkum bojiště u Lipan 1434

Možnosti bojištní archeologie v podmínkách pozdně středověké lokality

Zdeněk Šámal 2020

Posudek vedoucího práce

Jak je zřejmé již z názvu a podtitulu, předmětem diplomní práce Zdeňka Šámala je legendární bojiště u Lipan, kde se 30. května 1434 střetla vojska husitských radikálů s vojsky aliance umírněných kališníků a katolíků. Autor ve své diplomní práci shrnuje výsledky čtyř let systematického studia, kterým se snažil upřesnit a rozšířit dosavadní znalosti jak o bojišti, tak o průběhu bitvy.

Zdeněk Šámal je amatérský archeolog, který se specializuje na problematiku nedestruktivní archeologie, konkrétně na průzkumy pomocí detektorů kovů. Dlouhodobě systematicky spolupracuje s Muzeem T. G. Masaryka v Rakovníku. Úspěšně se zapojil do řady archeologických výzkumů, mimo do projektů systematického studia bojišť třicetileté války u Rakovníka v roce 1620 a Rozvadova v roce 1621.

Průzkum pomocí detektorů kovů autor také zvolil jako ústřední metodou studia lipanského bojiště. Výsledky detektorového průzkumu zasadil do širokého rámce tvořeného dosavadními poznatky o bitvě a bojišti, dále kritickou reflexí písemných pramenů, teorií a praxí oboru archeologie bojišť obecně i konkrétně bojišť středověkých a pokusu o rekonstrukci procesů proměny krajiny lipanského bojiště od 15. století dodnes.

Z výsledků Šámalova studia vyplývá, že příspěvek archeologického poznání lipanského bojiště, resp. bitvy významně limitují tři okruhy problémů. 1 z písemných pramenů plyne jen značně neurčité geografické vymezení bojiště a také nedostatečný popis bitvy. 2 v předpokládaném prostoru bojiště proběhly zejména v průběhu 20. století značné krajinné úpravy spojené i s rozsáhlými přesuny povrchových vrstev. 3 nalezený soubor čtyř desítek většinou drobných militárií, které lze s vysokou pravděpodobností spojit s bitvou není dostatečně kvantitativně ani kvalitně reprezentativní.

Navzdory tomu se autorovi podařilo vytipovat pravděpodobnou lokalizaci tábora radikálů, dále výchozí postavení radikálů v bitvě a postavení čela vojska koalice. Detektorový průzkum

s vysokou pravděpodobností prokázal používání ručních střelných zbraní (kuší a ručních palných zbraní), v omezené míře dokládá i účast jezdeckva.

Vedlejším efektem terénního detektorového průzkum byla identifikace lokalit z pozdní doby bronzové, doby laténské, doby stěhování národů, doby římské a raného středověku.

Diplomní práci Zdeňka Šámala hodnotím jako úspěšný pokus o systematický a komplexní výzkum bojiště u Lipan. Autor osvědčil nejen důvěrné obeznámení s problematikou detektorového průzkumu, ale také velmi dobrý přehled o problematice archeologie bojišť, zvláště o problematice bojišť středověkých. Osvědčil také schopnost kritického přístupu k pramenům a odborné literatuře. Doporučuji proto diplomní práci Zdeňka Šámala k obhajobě s hodnocením „výborně“.

V Praze 18.5. 2020

prof. PhDr. Václav Matoušek, CSc.